

Історія розвитку дитячої урології в Україні

В.Ф. Петербургський

ДУ «Інститут урології НАМН України»,
Київ

У статті висвітлено історію розвитку дитячої урології в різних регіонах України. Показано складний шлях формування спеціальності, наведено досягнення дитячих урологів країни. Указані перспективи подальшого розвитку служби.

Ключові слова: дитяча урологія, історія розвитку.

Біля витоків ідеї створення першого в Україні дитячого урологічного стаціонарного відділення були урологи дорослої сфери: доценти кафедри урології Київського медичного інституту імені О.О. Богомольця О.Ф. Возіанов та Л.В. Штанько, к. мед. н. О.В. Терещенко. Кафедра першою в Україні почала вивчати проблеми дитячої урології. З її ініціативи у квітні 1970 р. відкрито перше в Україні дитяче урологічне відділення на базі Дитячої клінічної лікарні № 7 Печерського району м. Києва. Першим завідувачем призначено В.В. Ярового, ординаторами — В.І. Брудько, Т.М. Козачек, А.І. Лупало. Наукові дослідження та клінічні спостереження висвітлені в низці кандидатських дисертацій, присвячених питанням дитячої урології (Ю.Г. Єдиний, В.М. Скляр, Л.В. Штанько, О.В. Терещенко, О.Ф. Возіанов та ін.). Вони першими почали діагностичну і хірургічну роботу в цьому відділенні, опублікували монографію «Функциональные методы исследования в детской урологии и нефрологии» (1982), зокрема, це А.Ф. Возіанов, П.Н. Гудзенко, Л.В. Штанько, Т.Н. Ільїнська. На базі цього відділення 1 серпня 1973 р. відкрито дитячий урологічний підрозділ Київського науково-дослідного інституту захворювань нирок та сечовивідних шляхів (урології) (нині ДУ «Інститут урології НАМН України») під назвою «Відділення дитячої урології та нефрології», у 1993 р. його перетворено на «Відділ дитячої урології». Першим науковим керівником відділення призначено к. мед. н. О.В. Терещенка, молодшим науковим співробітником — В.П. Пінчука (уролог), старшим науковим співробітником — к. мед. н. І.Г. Ситніцьку (нефролог). Становленню клініки активно допомагали лікарі урологічного відділення базової лікарні: А.І. Лупало, Т.М. Козачек, Є.П. Сенкевич, П.О. Вакуленко, С.В. Пашенко, О.М. Зінченко, В.В. Яровий. У відділенні почали часто оперувати дітей із приводу гідронефрозу, міхурово-сечовідного

Стаття надійшла до редакції 16 січня 2014 р.

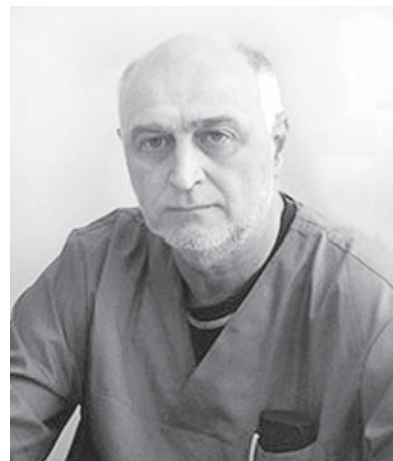
Петербурзький Володимир Федорович, д. мед. н., керівник клініки дитячої урології
04053, м. Київ, вул. Ю. Коцюбинського, 9-А
E-mail: peterburgski@ukr.net

■ О.В. Терещенко — д. мед. н., проф., керував дитячим урологічним відділенням від заснування і до кінця 1990 р.

■ Д.А. Сеймівський — д. мед. н., проф., заслужений лікар України, керівник клініки дитячої урології в 1991—2013 рр.

■ В.Ф. Петербургський — д. мед. н., керівник клініки дитячої урології з 2013 р.

рефлюкса (МСР), мегауретера, гіпоспадії, екстрофії сечового міхура та ін. Керівник відділу урології Інституту урології О.В. Терещенко захистив у 1972 р. докторську дисертацію «Лечение детей с вторичным пиелонефритом при врожденном нарушении проходимости мочеточников», було опубліковано монографію. Д. мед. н., проф. О.В. Терещенко, який керував відділенням від початку його заснування і до кінця 1990 р., зробив значний внесок у становлення клініки і розвиток методів діагностики та хірургічного лікування дітей із вродженими вадами сечової системи. У своїй науково-практичній діяльності проф. О.В. Терещенко приділяв особливу увагу питанням лікування гідронефрозу, МСР, мегауретера, інфравезикальної обструкції. З-під його пера вийшли численні публікації в журналах і низка монографій. З останніх слід зазначити такі: «Хирургия пороков развития мочеточников у детей» (1981), «Рентгено-урологическая диагностика в педиатрии» (1985), «Нарушения уродинамики мочевыводящих путей у детей» (1995).

Заслугують на увагу розроблені і впроваджені у клініці чотири оригінальні методики хірургічного лікування МСР у дітей. У відділенні почали широко оперувати дітей із приводу гідронефрозу, МСР, мегауретера, гіпоспадії, екстрофії сечового міхура та ін. Одночасно з відкриттям дитячого урологічного відділення МОЗ виокремив дитячу урологію як окрему спеціальність, було призначено в кожній обласній дитячій лікарні головних позаштатних дитячих урологів. Республіканським дитячим урологом став проф. О.В. Терещенко, який виконував ці обов'язки до 1988 р. Процес наукових розробок у напрямку вдосконалення методів діагностики та лікування широкого спектра вроджених і набутих захворювань у дітей проходив тернистим шляхом пошуків, помилок, розчарувань, переосмислення сформованих на той час поглядів щодо різних аспектів урологічних проблем у дітей. Необхідно було

створювати концепцію визначення стандартизованих підходів щодо діагностики і лікування вроджених вад нирок і сечових шляхів та нейрогенних розладів сечовипускання з урахуванням анатомо-фізіологічних особливостей певних періодів розвитку дитини. Сформульовано основні напрямки наукової та практичної діяльності клініки — розробка методів діагностики та лікування: а) вроджених вад органів сечової та статевих систем у дітей; б) неспецифічних запальних захворювань (пієлонефрит, цистит); в) нейрогенних дисфункцій нижніх сечових шляхів. З метою вирішення зазначених завдань у клініку прийшли нові співробітники: к. мед. н. І.В. Багдасарова (1974), к. мед. н. Д.А. Сеймівський (1977), В.Ф. Петербургський (1980), Т.І. Лутай (1980), Д.Д. Иванов, О.А. Швед. Паралельно проводили підготовку наукових кадрів в аспірантурі (С.О. Ільїн, І.П. Потолочний, І.І. Ілюк, Г.М. Устенко) і спеціалістів — дитячих урологів у клінічній ординатурі (В.І. Федоров, Ф.М. Галюк, К.М. Єгорова, І.М. Голод, Д.В. Панченко, Ю.Г. Богач, О.А. Каліщук, М.В. Гушцін). Із відкриттям наукового відділу дитячої урології Інституту урології розпочалися інтенсивні наукові дослідження з розробки нових ефективних методів діагностики та лікування, до яких залучалися ординатори відділення. Серед них Л.І. Лупало та О.М. Зінченко, котрі захистили кандидатські дисертації. У 1980 р. завідувачем відділенням призначено к. мед. н. Л.І. Лупало. Із призначенням на посаду старшого наукового співробітника відділу дитячої урології Інституту урології к. мед. н. Д.А. Сеймівського в клініці набуває розвитку вивчення функціонального стану нижніх сечових шляхів при різних розладах сечовипускання і його ускладненні. Він створив лабораторію мікціології, впровадив такі методи, як урофлоуметрія, цистотонометрія, профілометрія уретри, фармакоцистотонометрія. Д.А. Сеймівський провів клініко-експериментальні дослідження і в 1985 р. захистив докторську дисертацію

■ Колектив клініки дитячої урології Інституту урології АМН України на базі Міської дитячої клінічної лікарні № 1 м. Києва (2007 р.)

«Дифференціальна діагностика и лечение функциональных нарушений уродинамики нижних мочевых путей у детей». Один із наукових співробітників, котрі ввійшли у колектив, В.Ф. Петербургський захистив кандидатську дисертацію «Обґрунтування раціональних термінів і профілактика ускладнень оперативної корекції крипторхізма у дітей» (1987). Завдяки роботі в цьому напрямку В.Ф. Петербургському вдалося підвищити ефективність корекції такої вродженої вади, як крипторхізм (неопущення яєчок у хлопчиків). Упровадження прогресивної методики фіксації яєчка в мошонці дало змогу мінімізувати кількість післяопераційних ускладнень. Наукові праці В.Ф. Петербургського за період 1983—1987 рр. стали підставою для суттєвого переосмислення поглядів на лікування зазначеної вади, що існували на той час. У 1989 р. відділення та відділ дитячої урології Інституту переведено на базу Міської дитячої клінічної лікарні № 1 (вул. Богатирська, 30). У січні 1991 р. клініку очолив д. мед. н., проф. Д.А. Сеймівський. Під його керівництвом уперше в Україні впроваджено методики парціальної діагностики порушень функції сечового міхура і сфінктера уретри в процесі наповнення і спорожнення сечового міхура (ретроградна цистотометрія, профілометрія уретри, пряма цистотометрія, уродинамометрія), методики одноетапної уретропластики при гіпоспадії, цистопластики з місцевих тканин з одночасною корекцією кісток тазового кільця при екстрофії сечового міхура, методики трансуретральної резекції клапанів задньої уретри, ендоскопічної корекції МСФ, методики диференційованого комплексного медикаментозного лікування дітей із різноманітними

клінічними формами нейрогенного сечового міхура. Набутий клінічний досвід із цих питань висвітлено в низці монографій: «Болезни мочевого пузыря у детей» (1992), «Нейрогенные дисфункции мочевого пузыря» (1989), «Врожденные вады сечевых шляхів у дітей» (2000), «Нетримання сечі та розлади сечовипускання у дітей» (2001), «Атлас хірургічних операцій при вроджених вадах сечевих шляхів у дітей» (2005). У 2000 р. до колективу дитячої урологічної клініки приєднується О.А. Калішук, котрий проходив навчання в клінічній ординатурі, а після її завершення став молодшим науковим співробітником. У 2006 р. він захистив кандидатську дисертацію «Ендоскопічне лікування міхурово-сечовідного рефлюкса у дітей з нейрогенними дисфункціями сечового міхура».

Із набуттям незалежності України стало можливим стажування за кордоном. Співробітники клініки постійно підвищували свої професійні знання в містах різних країн: Д.А. Сеймівський — Відень, Манчестер, Сан-Франциско; В.Ф. Петербургський — Роттердам, Зальцбург; Г.М. Устенко — Канада. Проф. Д.А. Сеймівський доповідав на конгресі Європейської асоціації урологів (Париж, 1997), брав участь в аналогічних конгресах у Стокгольмі, Барселоні, Мадриді, Берліні, Відні.

Що стосується набуття принципово нового досвіду лікування обструктивних уропатій та інших захворювань сечової системи у дітей, то особливо плідними стали результати стажування В.Ф. Петербургського (1994, 1995, 1996, 2003). Унаслідок цього закордонний досвід успішно впроваджено в роботу клініки дитячої урології, а також в інших регіонах України. Своїми працями провідний

науковий співробітник клініки к. мед. н. В.Ф. Петербургський здійснив суттєвий внесок у розробку методів діагностики та лікування обструктивних станів верхніх сечових шляхів (гідронефроз, мегауретер). Він розробив методику кількісної оцінки ступеня обструкції верхніх сечових шляхів, диференціальної діагностики органічної і функціональної обструкції сечових шляхів, що сприяє об'єктивізації обґрунтування показань до консервативного та хірургічного лікування дітей із зазначеною патологією. Закономірним багаторічним підсумком його роботи стало написання і захист дисертації «Диференційна діагностика вродженої обструкції сечоводу у дітей та обґрунтування раціональної тактики її лікування» на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук у 2007 р. Розробки, що складають основу дисертації, дали змогу концептуально змінити діагностичні та лікувальні алгоритми при вроджених обструктивних уропатіях у дітей. Із квітня 2013 р. д. мед. н. В.Ф. Петербургський очолює клініку дитячої урології, а з грудня 2012 р. він виконує обов'язки головного позаштатного спеціаліста МОЗ України зі спеціальності «Дитяча урологія». На сьогодні клініка стала методичним координаційним центром розвитку нових напрямків діагностики та лікування урологічних захворювань у дітей. Проведено 8 всеукраїнських науково-практичних конференцій із проблем дитячої урології, видано збірники тез цих конференцій. Відділ дитячої урології — це науково-методичний, консультаційний та організаційний підрозділ ДУ «Інститут урології НАМН України». У відділі накопичено значний науково-практичний досвід лікування дітей із захворюваннями та вадами розвитку сечової системи та зовнішніх статевих органів у хлопчиків. Підготовлено низку відомчих інструкцій і наказів МОЗ України, а саме: наказ МОЗ України «Заходи щодо захисту дітей-інвалідів», «Тимчасові стандарти діагностики та лікування дітей в стаціонарах», «Протоколи діагностики та лікування дітей за спеціальністю «дитяча урологія» та ін.

Наукові напрямки роботи відділу такі: удосконалення методик діагностики і хірургічного лікування вроджених вад верхніх сечових шляхів у дітей молодшого віку; удосконалення методик корекції вроджених вад нижніх сечових шляхів і зовнішніх статевих органів у хлопчиків; удосконалення методик реабілітації дітей після корекції вроджених вад верхніх сечових шляхів. У відділі виконуються всі види сучасних оперативних втручань із корекції вроджених вад верхніх, нижніх сечових шляхів та зовнішніх статевих органів при гідронефрозі, при обструктивному та рефлюксуючому мегауретері; уретероцеле подвоєного та неподвоєного сечовода; органозберігальні операції при кистах нирки; цистопластика при екстрофії сечового міхура; уретропластика при всіх формах гіпоспадії; корекція крипторхізму, водянки яєчка, епіспадії; ендоскопічна корекція різних ступенів МСР та варикоцеле. Клініка має облад-

нання для лапароскопічних методик лікування вроджених уропатій у дітей.

Паралельно розвиток дитячої урології також відбувався і в регіонах.

Так, становлення дитячої урології на теренах Західної України тісно пов'язане з розвитком дитячої хірургії під патронатом наукових шкіл Львівського медичного університету. Розвиток дитячої урології Львівщини пов'язаний із відкриттям у 1993 р. нової багатопрофільної міської дитячої клінічної лікарні з корпусом патології новонароджених. Із 1972 р. в хірургічному відділі виокремлено ліжка урологічного профілю. У 1976 р. в клініці відкрито відділ дитячої урології, який очолює Зореслав Володимирович Ступницький (25.11.1939—23.09.2005). Під його керівництвом упроваджено виконання реконструктивних оперативних втручань на сечовидільних шляхах і зовнішніх статевих органах у дітей.

На базі відділу створено центр мініінвазивних хірургічних втручань у дітей з урологічною патологією. Пріоритетними напрямками роботи відділу вважаються такі: сучасні та високотехнологічні дослідження і діагностика; комплексне консервативне і оперативне (мініінвазивне) лікування з виконанням усього спектра радикальних реконструктивних оперативних втручань; ургентна та планова допомога дітям і підліткам з уроандрологічною патологією. У відділі надають допомогу дітям усіх вікових категорій із періоду новонародженості з вродженими вадами розвитку та набутими захворюваннями сечовивідних шляхів і зовнішніх статевих органів.

Тісна співпраця лікарів дитячої урологічного відділу, центру мініінвазивних хірургічних втручань у дітей з урологічною патологією та науковців кафедри дитячої хірургії Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького, а також кафедри дитячої хірургії Вроцлавської медичної академії імені П'ястів Шльонських (Польща) піднімають лікувальну та науково-дослідну роботи до рівня сучасної клініки. На сьогодні на Львівщині й загалом на заході України створено цілісну структуру урологічної допомоги дітям.

Один із напрямів роботи кафедри дитячої хірургії Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького — це дитяча урологія та андрологія. Його курує професор (2012) кафедри дитячої хірургії Андрій Йосипович Наконечний. У 1984 р. він закінчив педіатричний факультет Львівського державного медичного інституту, у 1995 р. стажувався у Варшавському центрі здоров'я дитини. Автор понад 185 наукових і навчально-методичних праць, серед яких: навчальний посібник для студентів медичних інститутів, 2 посібники для лікарів — «Природжені аномалії сечової системи у дітей». Напрями наукових досліджень: дитяча урологія та андрологія; вивчення етіопатогенетичних факторів ураження яєчок при різних клінічних формах їх ретенції в дітей.

У східному регіоні (м. Харків) розвиток дитячої урології відбувався завдяки ентузіазмові та наполегливості завідувача кафедри Харківського інституту удосконалення лікарів, д. мед. н., проф. Ф.О. Клепикова. У 1967 р. відкрито одне з перших на теренах СРСР відділення дитячої урології на 40 ліжок. Завідувачем працював Є.І. Заклевиць, куратором від кафедри — к. мед. н., доц. П.П. Федотов.

На той час основними лікувальними та науковими напрямками дитячого урологічного відділу були: корекція вроджених вад статеві системи у хлопчиків і впровадження хірургічних методик лікування обструктивних уропатій, зокрема обструкції мисково-сечовідного та сечовідно-міхурового сегментів. На базі зазначеного відділу захищено такі кандидатські дисертації: В.В. Лапшин «Оптимізація оперативного лікування гіпоспадіи» (1979); С.Х. Хасанов «Оперативное лечение крипторхизма у детей» (1990); С. Хаттаб «Перекрут яєчка у дітей» (1992); А.Н. Столярченко «Оперативне лікування сечовідно-міхурового рефлюксу у дітей» (1993); І.О. Туренко «Лікування гідронефрозу» (1997); В.В. Бухмін «Оптимізація лікування фімозу» (1997). Подальше становлення дитячої урології в Харківській області в 90-ті роки відбувається завдяки створенню кафедри дитячої та невідкладної урології, яку очолюють д. мед. н., проф. О.С. Переверзев, д. мед. н., проф. В.Ф. Криворотко. Співробітниками кафедри стають проф. Ф.О. Клепиков, доц. П.П. Федотов, доц. В.В. Лапшин, ас. В.В. Зверев, клінічними ординаторами — В.А. Мацак, В.В. Бухмін. У 1993 р. кафедра дитячої урології знову об'єднується із кафедрою урології Харківського інституту удосконалення лікарів. На сьогодні лікувальна робота дитячих урологів Харківської області триває під керівництвом кафедри загальної, дитячої та онкологічної урології Харківської медичної академії післядипломної освіти (завідувач — к. мед. н., доц. І.М. Антонян), а безпосередньо відділення очолює к. мед. н., доц. кафедри урології ХМАПО І.О. Туренко. Науковий куратор відділення — доц. В.В. Бухмін. У відділенні працюють дитячі урологи — В.А. Сторчак (обласний дитячий уролог), М.Б. Боровський, Є.О. Головченко. Завдяки тому, що на базі відділення щорічно проходять навчання лікарі — дитячі урологи, які відвідують передатестаційні цикли та цикли спеціалізації із дитячої урології, стан урологічної допомоги дітям знаходиться на досить високому рівні. За останній час активно впроваджуються нові ендоскопічні методи корекції мисково-сечовідного рефлюксу, застосовується алопротезування яєчка. Щорічно виконується приблизно 600 операцій різного рівня складності, що в цілому забезпечує дітей регіону необхідною допомогою. За роки існування відділення дитячої урології підготовлено 6 кандидатів наук, видано 3 монографії, отримано 11 авторських свідоцтв та надруковано більш ніж 300 наукових статей і тез доповідей.

Паралельно із цим урологічну допомогу дітям Харківської області здійснюють дитячі хірурги під керівництвом проф. В.Б. Давиденка — завідувача кафедри дитячої хірургії Харківського медичного університету.

Одним із перспективних регіонів України з погляду формування дитячої урологічної служби вважається Житомирська область. Разом із цим шлях розвитку був доволі складним. У роки створення дитячої хірургії в Житомирській області ще не було відокремлення дитячої урології в окрему спеціальність, тому дитячою урологією займалися або дорослі урологи, або дитячі хірурги. Відокремлення дитячої урології в окремий підрозділ на теренах Житомирщини відбулось у той період, коли дитячий хірург Л.Р. Козловський за сприяння основоположниці дитячої хірургії області К.О. Могилевської першим в області пройшов курси із дитячої урології. З того часу надання хірургічної допомоги дітям області із урологічною патологією вийшло на новий рівень. З допомогою фахівців Київського науково-дослідного інституту урології в області почали впроваджуватися складні реконструктивні операції при вроджених вадах верхніх та нижніх сечовивідних шляхів. Із часом до дитячої урології почали приєднуватись і молоді колеги: П.С. Русак (нині д. мед. н., проф., голова Асоціації хірургів області, обласний дитячий хірург та завідувач хірургічного відділення № 1 Житомирської обласної дитячої клінічної лікарні) та П.І. Волошин (нині заслужений лікар України, головний лікар одного із санаторно-курортних закладів Житомирщини), за участі яких відбулося впровадження малоінвазивних методів хірургічного лікування в урології (лапароскопія та цистоскопія). Завдяки підтримці високопрофесійного хірургічного колективу та адміністрації області лікарні вдалось не лише утримати набуті навички хірургічного лікування складних вад розвитку сечовидільної системи, а й розширити діапазон операцій, особливо із застосуванням новітнього ендоскопічного обладнання. У зв'язку з придбанням лапароскопічної апаратури для дітей у 2000 р. вперше в Україні започатковано лапароскопічні операції під час лікування варикоцеле. Слід зазначити, що сучасне оснащення вдалось придбати за наполегливої підтримки тодішнього начальника Управління охорони здоров'я О.К. Толстаново. За минулий час виконано понад тисячу лапароскопічних операцій у дітей, що є найкращим досвідом в Україні. Сьогодні відкрито філію кафедри дитячої хірургії НМАПО імені П.Л. Шупика на базі Житомирської обласної дитячої лікарні. Дитяча урологічна служба області представлена двома сертифікованими спеціалістами, один із яких — обласний позаштатний дитячий уролог, к. мед. н., доц., дитячий хірург І категорії Д.В. Шевчук. Він регулярно проходить стажування як на теренах України (ДУ «Інститут урології НАМН України», Харківська медична академія післядипломної освіти тощо), так і за

кордоном (Інститут хірургії (Гамбург, Німеччина); провідні хірургічні клініки (Варшава, Польща)). За підтримки тодішнього начальника Управління охорони здоров'я О.К. Толстанова із 2010 р. вдалось налагодити тісні професійні зв'язки із провідним дитячим хірургом-урологом, д. мед. н. Б. Юркевич. Завдяки активній співпраці та підтримці головного дитячого уролога МОЗ України в області широко впроваджуються прогресивні методи діагностики урологічних захворювань (комп'ютерна томографія із 3D-картуванням, магнітно-резонансна урографія, радіоізотопна реносцинтиграфія, урофлоуметрія тощо). Застосування комбінації новітніх технологій із рутинним урологічним обстеженням дало змогу розширити арсенал оперативних втручань та вивести надання урологічної допомоги дітям на якісно новий рівень.

Таким чином, дитяча урологія в Україні пройшла складний шлях свого розвитку. Її формування відбувалося з двох джерел — дорослої урології (київська школа) та дитячої хірургії (харківська, львівська школи). Результатом розвитку стало те, що на сьогодні в Україні відкриті та функціонують 9 спеціалізованих дитячих урологічних відділень на 30—40 ліжок, а також

280 ліжок при хірургічних відділеннях обласних дитячих лікарень. Урологічну допомогу дітям в Україні здійснюють 111 спеціалістів — дитячих урологів, із них вищу кваліфікаційну категорію мають 48 лікарів, першу — 28, другу — 10, без категорії — 25 лікарів. У цілому за кількістю спеціалістів ситуація виглядає задовільно: 111 дитячих урологів в Україні — це доволі високий показник. Забезпеченість ліжковим фондом достатня для надання стаціонарної урологічної допомоги усім дітям, котрі її потребують. Основний напрямок подальшого розвитку служби — це підвищення кваліфікації лікарів та адекватне виконання протоколів лікування дітей за спеціальністю «дитяча урологія», оптимізація використання наявних ресурсів та насичення структурних підрозділів сучасним діагностичним і лікувальним обладнанням. З огляду на те, що дитяча урологія в цілому «молодає», адже переважна більшість пацієнтів — це діти перших років життя, слід налагоджувати співпрацю із центрами пренатальної діагностики з метою виявлення патології ще на етапі вагітності. Це, безумовно, покращить ранню діагностику вад розвитку сечової системи, які можуть бути скорегovanі в перші роки життя.

История развития детской урологии в Украине

В.Ф. Петербургский

ГУ «Институт урологии НАМН Украины», Киев

В статье изложена история развития детской урологии в разных регионах Украины. Показан сложный путь формирования специальности, приводятся достижения детских урологов страны. Показаны перспективы дальнейшего развития службы.

Ключевые слова: детская урология, история развития.

The history of pediatric urology in Ukraine

V.F. Peterburgskii

SI «Institute of Urology of the NAMS of Ukraine», Kyiv

The article represents history of pediatric urology in different Ukrainian regions. The complex specialty way formation and the pediatric urologists' achievements were observed. The perspectives of further service development are represented.

Key words: pediatric urology, history development.